

4. SUBJEKTIVNÍ A OBJEKTIVNÍ ODPOVĚDNOST

4.1 Vymezení subjektivní a objektivní odpovědnosti

Subjektivní a objektivní odpovědnost představují dvě základní odpovědnostní pravidla. Subjektivní odpovědnost můžeme vymežit jako odpovědnost, která spočívá na zavinění škůdce, objektivní odpovědnost pak zavinění škůdce nevyžaduje. V rámci soukromého práva bývá rozlišováno mezi úmyslným zaviněním na straně jedné a zaviněním z nedbalosti na straně druhé, přičemž obě kategorie bývají dále členěny podle stupně zavinění. České deliktní právo vychází z přednosti subjektivní odpovědnosti, o čemž také svědčí znění § 2895 obč. zák., podle kterého je škůdce povinen hradit škodu bez ohledu na zavinění v případech stanovených zvlášť zákonem. Z uvedeného nicméně vyplývá, že pojem zavinění není natolik stěžejní pro soukromé deliktní právo, jako je tomu v právu trestním. Trestní odpovědnost totiž vzniká pouze a jen v případě zaviněného spáchání trestného činu, kdežto deliktní odpovědnost v soukromém právu vzniká i v případech nezaviněného jednání.¹⁸⁹ I proto je volba mezi uvedenými odpovědnostními režimy fundamentální otázkou každého systému deliktního práva. To přitom platí nejen pro angloamerické common law, nýbrž také pro kontinentální civilně-právní systémy.¹⁹⁰

Jak uvidíme dále, volba mezi subjektivní a objektivní odpovědností není jednoznačná z několika důvodů a patrně neexistuje téma, které by v rámci diskurzu o ekonomické analýze deliktního práva budilo vášnivější diskuze. Důvodem neshody nad předností určitého odpovědnostního pravidla je nejen skutečnost, že mnozí právní teoretici a ekonomové vycházejí z různých koncepcí deliktního práva a současně zdůrazňují některé jeho funkce proti jiným funkcím (např. kladení většího důrazu na kompenzaci před preventivní funkcí deliktního práva),¹⁹¹ ale také to, že právo

¹⁸⁹ Srov. § 13 odst. 2 zák. č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, podle kterého „K trestní odpovědnosti za trestný čin je třeba úmyslného zavinění, nestanoví-li trestní zákon výslovně, že postačí zavinění z nedbalosti.“

¹⁹⁰ Srovnatelnost obou systémů deliktního práva vyplývá primárně ze skutečnosti, že jde o systémy založené na soudcovském rozhodování. Tak ve vztahu k německému deliktnímu právu viz např. SCHÄFER, H.-B., OTT, C. *The Economic Analysis of Civil Law*. Cheltenham: Edward Elgar, 2004, s. 3; ve vztahu k francouzskému deliktnímu právu viz např. GAROUPA, N., LIGÜERRE, C. G., MÉLON, L. *Legal origins and the Efficiency Dilemma*. Londýn, New York: Routledge, 2017, s. 16.

¹⁹¹ Ekonomická analýza práva zdůrazňuje preventivní funkci deliktního práva, naproti tomu zastánci korektivní spravedlnosti kladou důraz spíše na vyrovnání vzniklých škod. Lze se přitom domnívat, že

od svých počátků prodělalo změny, pokud jde o požadavek na zaviněné jednání jako jeden z předpokladů odpovědnosti za škodu.¹⁹² Z ekonomického pohledu je třeba navíc za odpovědnostní pravidlo považovat také režim, kdy škůdce za škodu neodpovídá (*rule of no liability*), a tedy následky škodní události nese výlučně poškozený.¹⁹³

Volba mezi subjektivní a objektivní odpovědností nemá binární charakter a je spíše přiléhavější vidět jednotlivé režimy odpovědnosti jako určité možnosti na spektru odpovědnostních pravidel.¹⁹⁴ Na jednom konci tohoto spektra přitom můžeme spatřovat výše uvedené pravidlo o neodpovědnosti za vzniklé škody a na druhém naopak pravidlo o absolutní odpovědnosti škůdce bez možnosti jeho liberace. Je tedy legitimní položit si otázku, zda by deliktní právo mělo být založeno výlučně na jednom z uvedených režimů odpovědnosti nebo zda lze určitým způsobem vymezit oblasti lidské činnosti, v nichž se uplatní odlišné režimy odpovědnosti. Volba mezi subjektivní a objektivní odpovědností pak přirozeně vyvolává další otázky. Tak např. vznik odpovědnosti podle kteréhokoliv z posuzovaných pravidel předpokládá existenci příčinné souvislosti mezi škodní událostí, ať už jde o zaviněné jednání nebo jinou okolnost, která je škůdci přisuzována, a vznikem škody. Je pak možné, aby posun od subjektivní odpovědnosti k objektivní odpovědnosti odůvodňoval jiné pojetí kauzality, nebo naopak platí univerzální pojetí kauzality napříč systémem pravidel deliktního práva? Konečně jsou v této souvislosti významné i procesní souvislosti, jako je např. rozložení důkazního břemene, které rovněž mají vliv na působení hmotněprávních pravidel z hlediska jejich efektivity a účinnosti.

Otázka obecného vztahu subjektivní a objektivní odpovědnosti nebyla v české literatuře středem pozornosti.¹⁹⁵ Odborná literatura vychází ze zásady, že utrpí-li

různé koncepce deliktního práva mohou vést k různým závěrům, co se týče přednosti toho či onoho odpovědnostního pravidla.

¹⁹² Jak uvádějí mnozí autoři, předchůdcem deliktního práva, jak jej známe dnes, bylo v minulosti právo odplaty. Tento systém a pak také i „primitivní“ deliktní systémy řešení meziosobních konfliktů přitom nebyly založeny na zkoumání zavinění, ale vycházely výlučně z posouzení kauzality vzniku škody. Blíže viz PARISI, F. *The Genesis of Liability in Ancient Law. American Law and Economics Review*. 2001, 3(1), s. 82 a násl. Proměna deliktního práva z pohledu zavinění je přitom nejmarkantnější v americkém deliktním právu. Až do zhruba poloviny 19. století byla odpovědnost za škodu způsobenou zásahem do vlastnického práva převážně objektivní, teprve až s rozšířením industrializace společnosti začaly americké soudy opouštět tradiční formy žalob, které americké právo převzalo z anglického práva, a deliktnímu právu tak začala dominovat odpovědnost za nedbalostní delikt (*tort of negligence*). Důvod této proměny přitom není zcela zřejmý. Blíže viz EPSTEIN, R. A., SHARKEY, C. M. *Cases and Materials on Torts*. 11. vyd. New York: Wolters Kluwer, 2016, s. 95–96.

¹⁹³ Viz např. LANDES, W. M., POSNER, R. A. *The Economic Structure of Tort Law*. Cambridge: Harvard University Press, 1987, s. 62.

¹⁹⁴ Na tuto skutečnost, že subjektivní a objektivní odpovědnostní režimy představují spíše dva póly na spektru mezi smíšenými formami odpovědnosti, upozorňuje např. H. KOZIOL. Viz KOZIOL, H. *Basic Questions of Tort Law from a Germanic Perspective*. Vídeň: Jan Sramek Verlag, 2012, s. 10.

¹⁹⁵ Výjimku představuje TICHÝ, L. K rozlišování mezi tzv. subjektivní a objektivní odpovědností – rozsudek NS o povaze odpovědnosti advokáta za škodu. *Bulletin advokacie*, č. 1–2, 2013, s. 17 a násl.

někdo škodu, pak ji má zásadně nést sám.¹⁹⁶ Pro prolomení této zásady pak musí existovat zvláštní důvody, které ospravedlňují přenesení škody na jiného. Má se přitom za to, že existují dva takové základní důvody, a to jednak zaviněné protiprávní jednání (subjektivní odpovědnost), jednak existence zvýšeného rizika (objektivní odpovědnost).¹⁹⁷ V této souvislosti lze zajisté souhlasit s tvrzením, že jednotlivé skutkové podstaty deliktního práva přenášejí škodu na jiného, nicméně je třeba si uvědomit, že k tomu dochází podruhé. Nejprve totiž škůdce externalizuje náklady své činnosti na jiného (negativní externality), na což pak reaguje deliktní právo tím, že tyto náklady v některých případech přenáší zpět na škůdce. Z tohoto pohledu pak není zřejmé, proč by měly nastupovat zvláštní důvody pro založení deliktní odpovědnosti až poté, co došlo ke vzniku škody. Občanský zákoník navíc zdůrazňuje v § 3 odst. 2 písm. a), že každý má právo na ochranu svého života a zdraví, jakož i svobody, cti, důstojnosti a soukromí. Současně podle ustanovení § 2900 obč. zák. platí, že nikdo nesmí jinému činit nedůvodnou újmu. S ohledem na tato ustanovení by bylo možné vycházet z odlišné koncepce, kdy ten, kdo způsobí jinému škodu, je povinen ji nahradit, ledaže pro opačný postup svědčí zvláštní důvody. Vidíme tak, že otázka volby mezi subjektivní a objektivní odpovědností je významná i z hlediska stávající úpravy deliktního práva v občanském zákoníku.¹⁹⁸

4.2 Motivační důsledky subjektivní a objektivní odpovědnosti

Jak už bylo uvedeno, české deliktní právo vychází z přednosti subjektivní odpovědnosti. Základní deliktní skutková podstata obsažená v § 2910 obč. zák. vyžaduje ke vzniku odpovědnosti za škodu zaviněné jednání, kterým škůdce poruší zákonnou povinnost, a zasáhne tak buď do absolutního, nebo jiného práva poškozené osoby. Přestože zavinění může mít dvě formy, a to úmysl a nedbalost, v dalších částech

¹⁹⁶ Viz např. MELZER, F. Úvodní výklad před § 2894. In: MELZER, F., TĚGL, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IX. § 2894–3081*. Praha: Leges, 2018, s. 7.

¹⁹⁷ Tamtéž.

¹⁹⁸ Nadto je možné upozornit na skutečnost, že v soudní praxi dochází občas k pojmovému zmatení. Příkladem budiž judikatura Nejvyššího soudu týkající se odpovědnosti advokátů (např. rozsudek ze dne 30. 9. 2013, sp. zn. 25 Cdo 2310/2013). Podle ustanovení § 24 odst. 1 zák. o advokacii platí, že advokát odpovídá klientovi za újmu, kterou mu způsobil v souvislosti s výkonem advokacie. Podle čtvrtého odstavce uvedeného ustanovení se pak advokát může zprostit odpovědnosti za škodu, prokáže-li, že škodě nebylo možno zabránit ani při vynaložení veškerého úsilí, které lze na něm požadovat. Ačkoliv zákon hovoří o „zproštění“, což je typické spíše pro objektivní odpovědnost, zcela nepochybně je důvod zproštění formulován pomocí úsilí, což je naopak typické pro subjektivní odpovědnost. Podobnou situaci můžeme vidět i u § 2910 a § 2911 obč. zák., které vycházejí z presumovaného zavinění, takže je opět na škůdci, aby prokázal, že nejednal nedbale. Rozdíl mezi § 24 odst. 4 zák. o advokacii a § 2911 obč. zák. tedy spíše spočívá v úrovni péče (úsilí), kterou musí potenciální škůdce vynaložit, aby dostal zákonnému požadavku řádného jednání.

analýzy se budu zabývat toliko jednáním nedbalostním.¹⁹⁹ V rámci srovnání subjektivní a objektivní odpovědnosti jde primárně o analýzu rozdílů v incentivách, které odpovědnostní pravidla vytvářejí z pohledu minimalizace nákladů spojených s deliktním jednáním, pokud jde o prevenci a rozsah škody.²⁰⁰

4.2.1 Motivační důsledky v režimu subjektivní odpovědnosti

Občanský zákoník vymezuje nedbalost v § 2912, podle kterého nejedná-li škůdce, jak lze od osoby průměrných vlastností v soukromém styku důvodně očekávat, má se za to, že jedná nedbale. Podstatou nedbalosti je pak úsudek, že škůdce v určité situaci nejednal, jak jednat měl, tedy že nejednal s řádnou péčí.²⁰¹ Škůdci se tedy vytýká, že určitou situaci a vznik škodního následku mohl předvídat a mohl mu zabránit, pokud by jednal jinak.²⁰² Ekonomická analýza práva přitom vychází z interpretace nedbalostního jednání podaného americkým soudcem Learnedem Handem, tedy že nedbale jedná ten, kdo neučinil opatření k zabránění vzniku škody, jestliže náklady spojené s těmito opatřeními (B) jsou nižší než součin pravděpodobnosti vzniku škody (P) a jejího rozsahu (L). Matematicky to lze vyjádřit následujícím způsobem: $B < PL$.²⁰³

Ekonomický přístup motivuje potenciální škůdce k tomu, aby v souvislosti se svou činností vyhodnotili očekávané náklady a přínosy (*cost-benefit analysis*) a podle toho přijali opatření, která mají zabránit vzniku škody. Pakliže soudy vymezí standard péče v konkrétním případě v souladu s efektivní mírou preventivních opatření, mají potenciální škůdci dobrou motivaci tento standard péče dodržet a preventivní opatření přijmout.²⁰⁴ Poškozený pak bude nositelem residuální

¹⁹⁹ Pro tento postup vidím dva důvody. Za prvé, pokud se ekonomická analýza práva zabývá rozdílem mezi subjektivní a objektivní odpovědností, zkoumá téměř výlučně ekonomické (motivační) důsledky odpovědnosti za nedbalostní jednání, nikoliv úmyslného způsobení škody. Za druhé, v případě úmyslného deliktního jednání patrně nikdo nebude pochybovat o tom, že za škodu bude odpovídat osoba, která ji chtěla způsobit, a proto v porovnání s rozdílem mezi odpovědností za nedbalost a objektivní odpovědností nejde o otázku, která by vyžadovala hlubší analýzu. Jak ostatně uvádí R. Epstein: „V případě úmyslného způsobení škody není důležité rozhodnout, která ze dvou osob ponese vzniklou újmu. Předpoklad úmyslu totiž činí případ úmyslného způsobení škody jednoduchým v tom smyslu, že škodu ponese ten, kdo její způsobení zamýšlel, tedy osoba, která byla ‚špatná‘ v tom nejsilnějším slova smyslu.“ Blíže viz EPSTEIN, R. A. *Intentional Harms*. *Journal of Legal Studies*. 1975, vol. 4, s. 391.

²⁰⁰ Otázku nákladů spojených s administrací škodních událostí (tj. zejména náklady fungování soudního systému) v tuto chvíli ponechávám stranou. Těmi se budu zabývat až v rámci samotného srovnání odbou posuzovaných odpovědnostních režimů.

²⁰¹ TICHÝ, L., HRÁDEK, J. *Deliktní právo*. Praha: C. H. Beck, 2017, s. 3.

²⁰² MELZER, F. Úvodní výklad před § 2909. In: MELZER, F., TÉGL, P. a kol. *Občanský zákoník – velký komentář. Svazek IX. § 2894–3081*. Praha: Leges, 2018, s. 247.

²⁰³ SCHÄFER, H.-B., MÜLLER-LANDER, F. Strict Liability versus Negligence. In: FAURE, M. (ed.) *Tort Law and Economics*. Cheltenham: Edward Elgar, 2009, s. 6.

²⁰⁴ COOTER, R., ULEN, T. *Law and Economics*. 6. vyd. Boston: Pearson, 2011, s. 206.

odpovědnosti, neboť ponese následky škodní události v případě, že škůdce nejednal nedbale. Stejně tak jako pravidlo o neodpovědnosti dává režim odpovědnosti za nedbalost motivaci potenciálním poškozeným k tomu, aby také přijali efektivní opatření k zamezení vzniku škody.

Pokud jde o škodní události, k jejichž vzniku přispělo nejen nedbalostní jednání škůdce, ale také jednání poškozeného, mohou teoreticky oba přijmout efektivní opatření a předejít tak vzniku škody. Podle G. Calabresiho jde tak o posouzení, kdo z uvedených osob může zabránit vzniku škody s nejmenšími náklady (*cheapest-cost avoider*). Tento přístup přitom vychází z poznatku, že vysoké transakční náklady brání dosažení takové optimální alokace nákladů na předejití vzniku škody mezi dotčené osoby. Proto by tedy delikt ní právo v případě bilaterálních škodních událostí, tj. škodních událostí, na jejichž vzniku se podílel také poškozený, mělo alokovat odpovědnost na tu osobu, která se jí může vyhnout s nejnižšími náklady.²⁰⁵

Motivační důsledky odpovědnosti za nedbalost zůstávají shodné i v případě, že umožníme škůdci bránit se poukazem na nedbalostní jednání poškozeného. Tato obrana týkající se spoluúčasti škůdce na vzniku škody přitom může mít dvě formy²⁰⁶: jednak může vést k úplnému vyloučení odpovědnosti za škodu, kdy následky delikt ního jednání ponese v plné míře poškozený, jednak může vést pouze k snížení rozsahu povinnosti k náhradě vzniklé škody, kdy škůdce a poškozený ponese následky delikt ního jednání poměrně.²⁰⁷ České delikt ní právo upravuje pouze druhou možnost obrany, a to v § 2918 obč. zák., podle kterého vznikla-li škoda nebo zvětšila-li se také následkem okolností, které se přičítají poškozenému, povinnost škůdce nahradit škodu se poměrně sníží.²⁰⁸ Takové pravidlo však klade mnohem větší nároky na určení míry spoluúčasti poškozeného, což s sebou logicky přináší vyšší administrativní náklady. Vhodnější by proto podle mého názoru byla taková formulace, podle které by se v případě spoluúčasti poškozeného dělila odpovědnost za škodu mezi škůdce a poškozeného rovným dílem, ledaže by míra spoluúčasti poškozeného byla snadno zjištělná, a pak by se vyšlo ze zjištěné míry spoluúčasti, nebo by podíl poškozeného na způsobení škody byl zcela zanedbatelný, a v takovém případě by k žádnému snížení náhrady škody nedošlo.

²⁰⁵ CALABRESI, G. *The Cost of Accidents. A Legal and Economic Analysis*. New Haven, Londýn: Yale University Press, 1975, s. 135 a násl.

²⁰⁶ Jde o koncepty *contributory negligence* a *comparative negligence*. *Contributory negligence* vede k úplnému vyloučení odpovědnosti za škodu, *comparative negligence* pak pouze k poměrnému snížení. České delikt ní právo mezi oběma variantami terminologicky nerozlišuje, a proto ani neexistují vhodné české pojmy. Mohli bychom teoreticky tyto pojmy překládat jako spoluúčast v případě *contributory negligence* a spoluzavinění v případě *comparative negligence*, ale takové rozlišování je arbitrární. V americkém delikt ní právu převládala do druhé poloviny 20. století obrana ve formě *contributory negligence*. Od roku 1970 pak byla ve většině států nahrazena obranou ve formě *comparative negligence*. Blíže viz GOLDBERG, J. C. P., SEBOK, A. J., ZIPURSKY, B. C. *Tort law. Responsibilities and Redress*. New York: Wolters Kluwer, 2016, s. 439.

²⁰⁷ Rozdíly nicméně existují v rovině distribuční, neboť výsledkem bude buď kompletní vyloučení odpovědnosti, nebo její poměrné snížení.

²⁰⁸ Podle tohoto ustanovení pak současně platí, že podílejí-li se však okolnosti, které jdou k tíži jedné či druhé strany, na škodě jen zanedbatelným způsobem, škoda se nedělí.

4.2.2 Motivační důsledky v režimu objektivní odpovědnosti

Mezi předpoklady vzniku objektivní odpovědnosti nepatří zavinění a z tohoto pohledu se nezkoumá, zda škůdce jednal v souladu s požadavkem řádné péče či nikoliv. V případě objektivní odpovědnosti pak platí, že škodu nese škůdce, ať už v důsledku svého jednání nebo jiné okolnosti, která je mu přičítána. Objektivní odpovědnost je přitom zrcadlově opačným režimem vůči pravidlu o neodpovědnosti. V prvním případě nese škodu škůdce, v druhém případě ji nese poškozený.²⁰⁹

Co se týče motivací pro škůdce a poškozeného v případě tohoto typu odpovědnosti, pak je zřejmé, že pokud škůdce ponese následky svého jednání v plném rozsahu, bude mít také motivaci přijmout opatření, aby škodě zabránil. Naopak poškozený nebude mít motivaci učinit opatření k předejití vzniku škody, neboť veškeré náklady budou internalizovány škůdcem. Opačná situace pak platí v případě pravidla o neodpovědnosti. Podle standardní ekonomické analýzy tak objektivní odpovědnost a pravidlo o neodpovědnosti selhávají v situacích, kdy ke vzniku škody přispělo jak jednání škůdce, tak jednání poškozeného, neboť tato pravidla na rozdíl od subjektivní odpovědnosti motivují pouze jednu z osob, nikoliv obě současně.²¹⁰ Tomuto selhání se nicméně dá bránit, jestliže umožníme škůdci uvádět na svou obranu skutečnosti, které se přičítají poškozenému. Tak to činí i české deliktní právo, které umožňuje škůdci i v případě objektivní odpovědnosti bránit se odkazem na spoluúčast poškozeného na způsobení škody podle § 2918 obč. zák.²¹¹

4.2.3 Terciární náklady spojené se subjektivní a objektivní odpovědností

Oba typy odpovědnosti motivují škůdce a poškozené přibližně ke stejnému jednání, co se týče přijetí preventivních opatření, a tedy míra péče bude v obou případech srovnatelná.²¹² Budou-li totiž v případě objektivní odpovědnosti náklady spojené

²⁰⁹ LANDES, W. M., POSNER, R. A. *The Economic Structure of Tort Law*. Cambridge: Harvard University Press, 1987, s. 63.

²¹⁰ DARÍ-MATTIACI, G., PARISI, F. The Economics of Tort Law. In: BACKHAUS, J. G. *The Elgar Companion to Law and Economics*. 2. vyd. Cheltenham: Edward Elgar, 2005, s. 90.

²¹¹ Ustanovení § 2918 obč. zák. nehovoří o zavinění na straně poškozeného, ale o okolnostech, které se mu přičítají. Nejedná se tedy o zavinění, které se zkoumá u škůdce v souvislosti s protiprávním jednáním. Proto by bylo vhodnější hovořit spíše o kauzální spoluúčasti, neboť rozhodující jsou takové okolnosti na straně poškozeného, které se určitým způsobem podílely na škodním následku, a to tak, že buď vedly ke vzniku škody, nebo ke zvětšení jejího rozsahu. Tento termín pak v zásadě odpovídá anglickému pojmu *contributory causation*. Blíže viz EPSTEIN, R. A. Causation and Corrective Justice: A Reply to Two Critics. *Journal of Legal Studies*. 1979, vol. 8, s. 493.

²¹² K tomu uvádějí R. Epstein a C. Sharkey: „Motivační důsledky obou pravidel jsou *ex ante* (tedy před vznikem škody) shodná a je obtížné identifikovat systematické distribuční důsledky, které vyplývají

s preventivními opatřeními nižší než očekávané náklady škodní události, pak potenciální škůdce přijme tato opatření, budou-li však vyšší, pak pro něj bude efektivnější taková opatření nepřijmout a spíše nahradit vzniklou škodu. V každém případě si potenciální škůdci posoudí, jaká míra péče je pro ně ekonomicky efektivní, a podle toho také budou jednat.²¹³ Subjektivní odpovědnost pak přímo motivuje potenciální škůdce k tomu, aby jednali s požadovanou péčí. Zde však existuje riziko, že soudy nastaví požadovanou míru péče pod nebo nad hranicí toho, co je ekonomicky efektivní. Paradoxně je tak možné, že u subjektivní odpovědnosti bude požadovaný standard péče vyšší než v případě objektivní odpovědnosti, a to zejména tehdy, jestliže soudy nevymezí míru požadované péče v souladu s tím, co by bylo efektivní.²¹⁴

Podívejme se nyní na oba typy odpovědnosti z hlediska terciárních nákladů, které zahrnují zejména administrativní náklady spojené se zjišťováním míry požadované péče (*information costs*) a uplatňováním nároků na náhradu škody (*claim costs*). V případě subjektivní odpovědnosti je totiž nezbytné, aby soud nejprve vymezil standard požadované péče a následně posoudil, zda tento standard byl v konkrétním případě dodržen či nikoliv. Vymezuje-li § 2912 odst. 1 obč. zák. standard péče s odkazem na osobu průměrných vlastností, musí soud nejprve určit, jak by se v podobné situaci chovala osoba průměrných vlastností, a teprve poté zhodnotit, zda jednání škůdce tomu v konkrétním případě odpovídalo či nikoliv.

Informační náklady v systému subjektivní odpovědnosti jsou tedy mimořádně vysoké, velmi často je vyžadováno znalecké zkoumání a vzhledem k tomu, že koncept řádné péče je vágní, je výsledek případných soudních sporů nejistý. Vzpomeňme, že ekonomická interpretace nedbalosti pracuje s třemi proměnnými, tedy výší nákladů preventivních opatření (B), pravděpodobností vzniku škody (P) a rozsahem škody (L). Tyto informace bude mít soud jen stěží k dispozici, v důsledku čehož se pak zvyšuje také riziko chybného vymezení standardu péče a s tím i konečného soudního rozhodnutí. Do této kategorie nákladů je tedy nutné zahrnout i náklady spojené s chybným vymezením standardu požadované péče (*error costs*).

V režimu objektivní odpovědnosti výše uvedené náklady odpadají, neboť není nutné určovat standard jednání a posuzovat, zda byl v konkrétním případě dodržen.

z volby mezi těmito pravidly.“ Viz EPSTEIN, R. A., SHARKEY, C. M. *Cases and Materials on Torts*. 11. vyd. New York: Wolters Kluwer, 2016, s. 135.

²¹³ Všimněme si, že zde nedochází k nedovolenému porovnání užítku, neboť osobou, která toto porovnání činí, je sám jednatel (potenciální) škůdce, nikoliv nezáúčastněná třetí osoba (např. soudce).

²¹⁴ LANDES, W. M., POSNER, R. A. *The Economic Structure of Tort Law*. Cambridge: Harvard University Press, 1987, s. 64. R. Epstein a C. Sharkey dále poukazují na odlišný vliv chybného určení míry požadované péče u objektivní a subjektivní odpovědnosti. V prvním případě chybné rozhodnutí nebude znamenat významné důsledky, neboť škůdce bude vždy povinen nahradit veškerou škodu, kterou způsobí, takže důsledky se projeví pouze v počtu nebo závažnosti škodního následku. Naproti tomu v případě subjektivní odpovědnosti může chybné vymezení standardu požadované péče znamenat závažné důsledky, a to zejména pro potenciálního škůdce, jehož míra péče lavíruje v blízkosti efektivní úrovně. Pokles v rozsahu uplatněných preventivních opatření pak může okamžitě takového potenciálního škůdce vystavit nebezpečí odpovědnosti za škodu. Viz EPSTEIN, R. A., SHARKEY, C. M. *Cases and Materials on Torts*. 11. vyd. New York: Wolters Kluwer, 2016, s. 177.

U tohoto typu odpovědnosti bychom tedy mohli očekávat, že informační náklady budou nižší než u subjektivní odpovědnosti. Na druhou stranu lze argumentovat, že systém objektivní odpovědnosti bude motivovat poškozené k tomu, aby ve větší míře uplatňovali nároky na náhradu škody, protože výsledek případného soudního řízení nebude záležet na posouzení nedbalosti. V takovém případě by administrativní náklady měly být vyšší, což bude zapříčiněno vyšším počtem soudních řízení. Proti tomu lze nicméně tvrdit, že vyšší právní jistota, k níž systém objektivní odpovědnosti povede, bude mít za následek opačný trend, tedy snížení počtu soudních řízení, protože bude motivovat potenciální škůdce i poškozené k mimosoudnímu jednání o následcích škodních událostí.²¹⁵ Z hlediska terciárních nákladů se tedy lze přiklonit k závěru, že fungování systému deliktního práva založeného na subjektivní odpovědnosti bude nákladnější než systém založený na objektivní odpovědnosti.²¹⁶

4.2.4 Rozsah činnosti podle odpovědnostních režimů

Kromě rozdílů v rovině terciárních nákladů můžeme vidět rozdíly mezi oběma typy odpovědnosti také v rovině míry činnosti, která je potenciálním zdrojem rizika vzniku škody. V této souvislosti je totiž potřeba rozlišovat mezi mírou péče (*level of care*) a rozsahem činnosti (*level of activity*). První pojem souvisí s tím, jaká preventivní opatření musí přijmout potenciální škůdci, aby zabránili vzniku škody. Míra činnosti pak označuje úroveň konkrétní aktivity, která je potenciálním zdrojem rizika vzniku škody. Uvedené si lze dobře představit na příkladu řízení. Řízení automobilu je bezesporu rizikovou činností. Řidiči mohou snížit riziko autohody primárně tím, že budou řídit pomaleji, s větším odstupem od jiných vozidel, za lepších povětrnostních podmínek apod. Tím řidiči regulují úroveň péče, kterou vyvinou v souvislosti s konkrétní činností, tedy řízením vozidla. Vhodným preventivním opatřením však může být také to, že řidiči nebudou řídit vůbec, ale místo toho půjdou pěšky nebo využijí prostředky hromadné dopravy. V tomto ohledu jde o rozhodnutí ovlivňující míru nebo rozsah konkrétní činnosti. Jejich rozhodnutí přitom může být ovlivněno konkrétní podobou odpovědnostního pravidla.

Z ekonomického pohledu lze mít za to, že objektivní odpovědnost má větší dopady z hlediska rozsahu činnosti, která je zdrojem rizika vzniku škody. Vzhledem k tomu, že potenciální škůdci budou podle tohoto pravidla hradit způsobenou škodu vždy, jestliže není dána některá z okolností vylučujících odpovědnost,

²¹⁵ M. Rizzo uzavírá, že administrativní náklady v systému objektivní odpovědnosti budou nižší, neboť v důsledku zjednodušení předpokladů pro vznik odpovědnosti za škodu se mohou strany shodnout na pravděpodobném výsledku sporu. To by mělo tedy v konečném důsledku vést k menšímu počtu soudních řízení a většímu počtu mimosoudních vypořádání. Viz RIZZO, M. J. *Law amid Flux: The Economics of Negligence and Strict Liability in Tort*. *Journal of Legal Studies*. 1980, 9(2), s. 317–318.

²¹⁶ EPSTEIN, R. A. *Simple Rules for a Complex World*. Cambridge: Harvard University Press, 1995, s. 96.